

RACHOWAĆ SIĘ (14) *vb impf*

się (10), się (4).

Wszystkie samogłoski jasne.

inf rachować się (7). ◇ *praes 3 sg* rachuje się (3). ◇ *3 pl* rachują się (1). ◇ [*praet 3 sg f* rachowała się.] ◇ *fut 3 sg m* będzie się rachował (2). ◇ [*imp 2 pl* rachujcie się.] ◇ *part praes act* rachując się (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w. s.v. rachować.

I. W funkcji zwrotnej (13) :

1. Rozliczać się, dokonywać obrachunku; *calculus ponere, disputare a. putare, a. supputare rationem* Mącz, Cn; *repscere rationem, conferre rationes Calag, Cn; inire a. scribere rationem Calag; ad calculos revocare a. vocare, dispungere rationes Cn* [w tym: z kim, z czym (10)] (12) : książę się ięczył grofów koledy vpomyń a czy włożył w bogiego człowieka niewspomina/ y dla tego grofza do śacramentu go niedopuszczaj abo krwawimy łzamy płakał tedy mu go nie odpuszczaj: przed wielką nocą będzie się znym rachował y oświeć piętrze przypominał. *SeklKat Z2v; Supputatur ratio cum argentario, Ráchuyę się s myncarzem Mącz 347a, 31c; RejZwierc 39; Calag 389b; [kmiotkowie] miał się z sobą zowią w Sobotę rachować/ aby Pánu we dniach robotnych szkoda nie była GostGosp 10.*

Przen (6) : Mącz 333a, b; Rączę się s cnotą rącz dobrze rachować. Wszak żadna szkoda śąd cie nie nadejdzie/ jeśli pożytek iakowy nie przyjdzie. *Phil S6; Wziedzły do Sakryficy/ rachuje się z onem Co nań prosił/ nowego Kościoła Patronem. Odpuść mi święty miły KlonWor 49.*

a) Oceniać swoje lub czyjeś postępowanie (2) :

rachować się z kim (2): Nie wmię [Bóg]/ nie zwykł być on wiecznie frałowac/ Ani do końca swoięy frogości chować: Nie wedle śpraw przeciwko nam postępuie/ Ani być z nami wedle zasług rachuje. *KochPs 153. Cf »rachować się z sobą«.*

Zwoty: [»przed Bogiem się rachować«: „A gdy mij wczas odprawisz, toż będzie i tobie”, tak się Pan rozkazuje przed Bogiem rachować, choćby kto wszystko spełnił, nie ma tryumfować *OtwınPis 138.*]

»rachować się z sobą« (1): Bogów przedsię tych nieczcił/ co są páná twego. [...] Mędrzyś dawno niżli pan/ wedle śmyśłu twego. [...] (–) Vpominam y proźę/ trochę lżę/ pánowie. (–) Nic złęgo nie mówimy/ skromniśmy w śwéy mowie. (–) Iam ná to nie zróbił/ rachując się z sobą. *GostCast 17.*

[»z summieniem się rachować« = *considerare a. recognoscere a. respicere vitam suam, inquirere in se, introspicere in mentem suam, remetiri dicta et facta sua Cn*: Z summieniem się w każdy dzień dwa kroć rachowała *GrochPlankty B2.*]

[*Szereg:* »rachować a szacować się«: Ráchuyecieś a śzácuyecie się też y wy bez obmówek próżnych/ wźrzycie iako wiele błędów macie/ ktore Pánie Boże day wam wszelkiemu oglądac *GilPos 187v.*]

b) [Stawiać się na równi, porównując się z kimś [z kim]:

Zwrot: »rachować się z Bogiem«: (*marg*) *Iob. 9 (–) Vere scio quod ita fit, quod non iustificetur omnis homo comparatus Deo.* To ięst: Prawdźiwie to wiem/ y tak ięst: że żaden człowiek/ przydzieli się rachować z Bogiem/ wśprawiedliwion być nie może. *ArtTanat 90.*]

2. Rozważać, obliczać swoje możliwości (1) : Ten człowiek począł budować/ a nie mógł dokonać. Co prawdźiwie o wśzytkich Kácérzoch mówiono być może/ którzy nigdy być nie rachują przed

tym/ á niżeli fundámentá rozlicznym wieżam śwym kácérfkim zákładáią: ále pychą/ zazdrością/
łákomstwem/ zápaleni/ piérzchliwie zákładáią fundámentá kácérstwóm śwym *OrzQuin* I3v.

II. *W funkcji biernej: Być liczonym, rachowanym [u kogo] (1) : Alić on pożytek który pánu gruntow
ráchowáno ná wyprawę/ znowu lię będzie ráchowal v ługi/ v kupcá/ v rzemieśniká etc. GrabPospR
L3v.*

Formacje współrdzenne cf RACHOWAĆ.

Synonim: I.1. liczyć się.